CRÍTICA

Joan Vinyoli per Feliu Formosa

Una antologia poètica de l'obra de Joan Vinyoli ha estat triada i prologada per l'escriptor Feliu Formosa seguint un dels fils principals de la poesia vinyoliana, la recerca de l'absolut

Encara molt propera a nosaltres la publicació de *A hores petites* (1981), el darrer llibre de Joan Vinyoli —llibre, tot cal dir-ho, que no ha tingut el ressò crític que mereixia—, ens arriba una *Antologia poètica* (1) d'aquest autor, deguda a Feliu Formosa, que és, de fet, la segona revisió antològica de la poesia de Vinyoli, si no oblidem l'edició bilingüe que José Agustín Goytisolo va confegir amb el títol de *40 poemes* (1980).

La tria de Formosa recull un total de noranta-sis poemes, noranta-un dels quals pertanyen als tretze llibres publicats entre 1937 i 1981, des de *Primer desenllaç* fins *A hores petites* respectivament, i els altres cinc són una mostra de l'encara inèdit *Cants d'Abelone*. Un ventall poètic doncs, força representatiu del procés seguit per la poesia de Vinyoli.

Seria, però, un error reduir el criteri selectiu de Formosa a un simple exercici de gust personal o bé a la presentació d'un panorama més o menys eclèctic dels registres del poeta. Vull dir, amb això, que l'antologia de Formosa —llegiu el pròleg— té una línia d'acció interpretativa pròpia que dóna coherència i sentit a la selecció. I aquesta línia no és altra que creure que la temàtica fonamental de la poesia de Vinyoli, «*la recerca de l'absolut*», és una constant que s'imposa al llarg de tota la seva obra. Crec que, en línies generals, l'antologia respon a aquest supòsit: fer palès que la veu vinyoliana és una apel·lació insistent al no-res metafísic, a les fonts primigènies de l'existència humana i, en darrer terme, la recerca de la identitat individual a través de la poesia i la paraula. La peça bàsica d'aquesta recerca que progressivament avança i creix en intensitat és *El callat* (1956). Encerta Formosa quan assenyala aquest llibre com un dels centres de la lírica vinyoliana. Però ja aniria encara una mica més lluny i m'atreviria a suggerir la presència de *El callat* com la veritable pedra angular d'un edifici poètic on el tema fonamental és el «jo» de la solitud i la petitesa humana enfrontat a l'Absolut demiúrgic, el buit intangible, el no-res metafísic, la por a la dissolució metafísica. Aquest seria el motiu —com subratlla Formosa— del protagonisme del «poeta-indagador» i la utilització constant de la primera persona en la poesia de Vinyoli: «Només pregunto, però qui respon?», o bé, «soc l'únic arbre en aquest lloc isard».

A partir de *El callat*, els altres centres d'aquesta recerca serien *Tot és ara i res* (1970), llibre que obre l'etapa més coneguda i prolífica de Vinyoli, la dels anys setanta, i l'esmentat *A hores petites* —«un dels cims més alts de la poesia catalana dels darrers anys», en opinió de Formosa—, obra que «automàticament justifica tots els altres llibres i vindria a ser la culminació d'aquest apassionat procés indagatori» (2). Després de *El callat* s'imposa en Vinyoli «una visió lírica i metafísica de la realitat i d'ell mateix». A tall il·lustratiu el lector pot comparar poemes com «El boscater», dins *A hores petites*. Tres poemes que mostren el progressiu grau d'intensificació d'una poesia que reconverteix el silenci, la solitud, el somni i la reflexió interior en matèria transcendida de la paraula poètica. Aquest «viatge cap endins» es mou en un alternança problemàtica que posa en tensió el pla de la realitat contingent —el temps fugisser del present— i el pla del real absolut —la perpetuació intemporal a través de la paraula poètica. En el centre d'aquesta tensió romàntica, la veu del poeta quasi sempre manté el to d'una *paraula insatisfeta*, procliu tan aviat a la felicitat fugissera com a la malenconia, la fatalitat o el dolor de la pèrdua; inclinat tanmateix al somni i al rapte místic com a la recerca amorosa d'una pau interior que sembla perpetuar-se *ad infinitum* fins al mateix moment de la mort. «Sols un somni val —diu el poeta—: amor i mort».

Pel que fa a l'enclavament històric de la poesia de Vinyoli, Formosa es planteja tres qüestions prèvies: «Què passa amb un poeta que intenta de dur a terme un projecte de poesia postsimbolista i neoromàntica alhora, dins una tradició que té Carles Riba com a figura culminant? Què passa, doncs, amb el projecte cultural que enceta el noucentisme i que la guerra civil estroncà? Com se situa la poesia de Vinyoli dins aquestes incidències?». La resposta conflueix en una poesia que salta per damunt de l'epigonisme noucentista i imposa el seu projecte líric amb serenitat, maduració de l'experiència i silenci. Els onze anys que separen el primer llibre de Vinyoli, *Primer desenllaç* (1937), del segon, *De vida i somni* (1948), són un bon exemple d'exigència silenciosa amb el compromís de la història i amb ell mateix. Perquè en aquest poeta quasi tot és transformació essencial de l'experiència concreta. Això és el que dóna a la seva veu una aparent senzillesa, tendent a la contemplació del paisatge, la vida quotidiana i les relacions morals entre els homes. Però, aquesta immediatesa contemplativa sempre té un abast conceptual i simbòlic transcendit en l'ordre del coneixement. Vinyoli opera per «*intensió*» poètica, tot filtrant el cabal indiscriminat de l'experiència. El poeta arriba així a un grau màxim de depuració expressiva i conceptual.

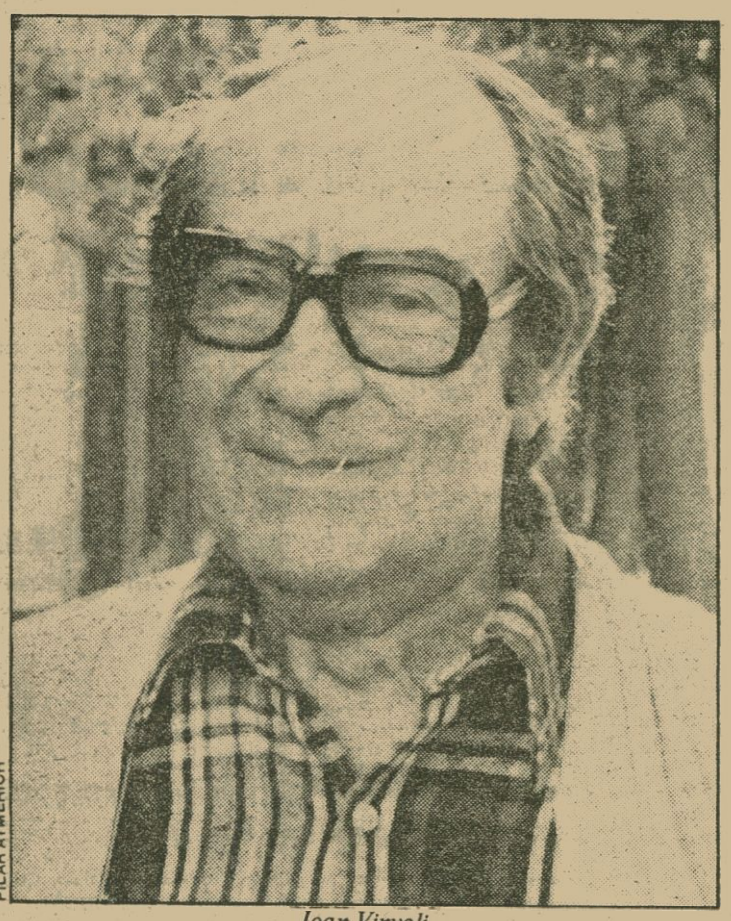

PILAR AYMERICH

Joan Vinyoli

Aquesta actitud explicaria l'evolució d'una poesia que, com diu Formosa, parteix de Rilke, passa per Riba, el romanticisme germànic, es relaciona parcialment amb la poesia pura francesa i italiana, i arriba finalment als poetes místics castellans, sobretot San Juan de la Cruz (vegeu l'esmentat poema «La paraula»). L'antologia de Formosa té l'encert, a més, d'incloure part de la més recent producció vinyoliana, l'encara inèdit *Cants d'Abelone*, recull pensat i començat a escriure a les mateixes dates que *El callat*, si bé no realitzat fins fa poc. Sembla com si el poeta volgués donar un sentit circular de coherència a la seva obra amb aquest retorn a les fonts rilkeanes, intensificades ara per raó de l'experiència acumulada al llarg dels anys. «Abelone —ens recorda Formosa—, personatge dels *Quaderns de Malte Laurids Bridge* de Rilke, descandena una sèrie d'idees típicament rilkeanes sobre l'amor, que, mitificat en els *grans amants* (Safo, Gaspara, Stampa, Louise Labé, Sor Maria Alcoforado), ateny la seva màxima intensitat i perfecció com a sentiment incondicionat i lliure de tota referència objectual». I enmig d'aquest sentiment, el desig d'un poeta que intenta assolir l'inassolible: «Tot calla, tot es resisteix;/cada vegada es fa més i més ampla/la solitud al meu entorn./Hi ha una font viva que no para/mai de rajar: l'escolto/de nit al cor de cada cosa».

Jaume Pont

(1) J. Vinyoli, *Antologia poètica*. Ed. Proa, Els llibres de l'Ossa Menor, Barcelona, 1981. Tria i pròleg de Feliu Formosa.

(2) En termes similars em vaig pronunciar a l'article «La mística de la paraula», AVUI, 11 de juny del 1981

X
xarxa
CULTURAL

CURSETS 1982

Literatura catalana (el noucentisme)
Introducció a la cultura catalana
Català per a no catalanoparlants
Introducció llengua catalana
Curs mitjà de llengua catalana
Curset d'escacs
Sardanes
Natació
Esquí
Fotografia

Professors:
Jordi Castellanos, Ramon Cotrina, G.J. Graells, E. Oliver, M. Bussons, C. Parreño, C. Hernàndez, T. Soriano, i X. Martí

Places limitades.
Matrícula oberta fins al dia 7 de gener
Començamet de les classes: 11 de gener
Preus populars i horaris assequibles

XARXA CULTURAL
Ample, 35 - Barcelona-2
Tel. 315 10 11

GENERALITAT DE CATALUNYA

DEPARTAMENT DE CULTURA I MITJANS DE COMUNICACIÓ
Direcció General d'activitats Artístiques i Literàries
Servei de Cinematografia

CONVOCATÒRIA EXTRAORDINÀRIA de Subvencions a la Producció Cinenmatogràfica

Poden sol·licitar-se per a a tots els films amb llicència d'exhibició expedida entre el primer de gener del 1981 i el trenta-u de desembre del mateix any, produïts per empreses radicades a Catalunya, amb les següents condicions:

1) Instància dirigida al Director General d'Activitats Artístiques i Literàries del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació.

2) Informe general sobre el cost real de la producció.

3) Fotocòpia o document acreditatiu d'estar en possessió de la pertinent llicència d'exhibició.

La documentació ha d'esser tramesa al Servei de Cinematografia, Mestre Nicolau 19, Barcelona-21, abans del pròxim vint de gener del 1982.

AJUNTAMENT DE LA POBLA DE CLARAMUNT (ANOIA)

EDICTE

Acordada per l'Ajuntament, en sessió celebrada el dia 30 d'octubre del 1981, la modificació de les ordenances fiscals següents:

52. De la taxa pels documents que emeten o dels quals entenen l'Administració o les autoritats municipals.

51. De la taxa pel servei de recollida domiciliària de brossa.

35. De l'impost municipal sobre circulació de vehicles.

32. De les contribucions especials per obres, instal·lacions i serveis.

48. De la taxa per cases de banys, dutxes i piscines.

S'anuncia que l'esmentat acord, amb tots els seus antecedents, romandrà exposat al públic a la secretaria de l'Ajuntament pel termini de quinze dies feiners, a comptar des del següent de la publicació d'aquest anunci al «Boletín Oficial de la Provincia» Durant l'esmentat termini els interessats legítims podran promoure les reclamacions que creguin oportunes, que es presentaran en aquesta secretaria

De conformitat amb el que disposa l'art 18-2 del reial decret llei 3/1981, de 16 de gener, en el suposit que no es presentin reclamacions, s'entendrà aprovat l'acord de modificació de les ordenances fiscals

La Pobla de Claramunt, 2 de novembre del 1981

EL BATLLE
Frederic Marí i Casanovas

Arxiu Municipal de Girona. Avui. 5/1/1982. Pàgina 30